

Interpretace Národní účetní rady

I-42 Cizoměnové pohledávky s opravnou položkou

Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky (zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví § 7 odst. 1). Za vedení účetnictví je odpovědná účetní jednotka. Tato interpretace není právně závazným stanoviskem, pouze vyjadřuje odborný názor Národní účetní rady a může být aplikována pouze v kontextu s Předmluvou Národní účetní rady k interpretacím českých účetních předpisů. Postup popsany v této interpretaci poskytuje účetní jednotce návod v případech, kdy má jejich aplikace významný dopad na informace uvedené v účetní závěrce a kdy informační přínosy jsou větší než náklady nutné na jejich získání.

Popis problému:

1. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále také „zákon“), v § 4 odst. 12 ukládá účetním jednotkám povinnost vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny a v případě pohledávek a závazků, a jiných vymezených aktiv a závazků, pokud jsou vyjádřeny v cizí měně, jsou účetní jednotky povinny použít současně i cizí měnu. Povinnost přitom platí i u opravných položek, pokud související majetek je vyjádřen v cizí měně.
2. Zákon v § 24 odst. 6 požaduje přepočítávat na českou měnu pouze majetek a závazky vyjádřené v cizí měně s odkazem na § 24 odst. 2 písm. a) a b) zákona. Dle § 24 odst. 6 zákona účetní jednotky přepočítávají majetek a závazky vyjádřené v cizí měně na českou měnu k okamžiku uskutečnění účetního případu a následně ke konci rozvahového dne.
3. Zákon v § 24 odst. 2 písm. b) uvádí, že ustanovení tohoto zákona o oceňování majetku a závazků se použije přiměřeně i pro oceňování jiných aktiv a pasiv.
4. Běžnou součástí ekonomických transakcí a událostí účetních jednotek jsou transakce realizované v jiné měně, než je měna česká, v níž mají dle zákona vést účetnictví a podle vyhlášky sestavovat účetní závěrku – prodeje výrobků a zboží, poskytování služeb, poskytování zápůjček, stejně tak nákupy dlouhodobého majetku, zásob nebo čerpání úvěrů či emise dluhopisů. Účetní jednotky těmito transakcemi vstupují do cizoměnových transakcí, tj. transakcí, které jsou primárně realizovány v jiné měně než v peněžních jednotkách české měny.
5. V souvislosti s cizoměnovými transakcemi je účetní jednotka vystavena (otevřena) kurzovému (měnovému) riziku, pokud je účtování cizoměnové transakce spojeno s budoucí platbou v cizí měně. Kurzové riziko se do účetnictví a do účetní závěrky přenáší prostřednictvím kurzových rozdílů – ziskových nebo ztrátových a ve svém důsledku mění hodnotu aktiv a závazků vykazovanou v účetní závěrce.

6. Kurzové riziko je důsledkem změny kurzu v případě cizoměnových transakcí, pokud z nich vstupují do účetnictví, resp. účetní závěrky aktiva a závazky vedené v cizí měně (tzv. cizoměnová aktiva a závazky). Hodnota cizoměnových zůstatků, které jsou v účetní závěrce vykazovány, se mění v důsledku vývoje měnového kurzu mezi cizí měnou a měnou, v níž je vedeno účetnictví (tj. dle zákona českou měnou). Kurzové riziko vzniká v situaci, kdy vývoj měnového kurzu má vliv na výši budoucích peněžních toků a vývoj měnového kurzu se přenáší do účetnictví a účetní závěrky úpravou hodnoty vykazovaných aktiv a závazků.
7. České účetní předpisy zahrnující zákon, vyhlášku a dále české účetní standardy, nedefinují obecně cizoměnová aktiva a závazky, jiná aktiva a jiná pasiva s nimiž je spojen určitý – pevný nebo jasně determinovaný – budoucí peněžní tok a tím neposkytují obecně platná pravidla, která by byla použita účetními jednotkami pro kurzové přepočty cizoměnových položek.
8. V praxi jsou používána například tato řešení účtování kurzových přepočtů pohledávek a souvisejících opravných položek:
 - a) Účetní jednotky přepočítávají cizoměnovou pohledávku a vzniklý rozdíl účtují jako kurzový rozdíl zahrnutý do finančních výnosů a nákladů. Opravná položka vytvořená k cizoměnové pohledávce je také přepočtena a vzniklý rozdíl je zaúčtován jako tvorba, resp. zúčtování opravných položek, většinou v rámci provozních výnosů a nákladů, nikoliv tedy jako kurzový rozdíl zahrnutý do finančních výnosů a nákladů. Toto řešení nereflextuje věrné zobrazení kurzového rizika v účetnictví.
 - b) Účetní jednotky přepočítávají cizoměnovou pohledávku a vzniklý rozdíl účtují jako kurzový rozdíl zahrnutý do finančních výnosů a nákladů. Opravná položka vytvořená k cizoměnové pohledávce je také přepočtena a vzniklý rozdíl je zaúčtován jako kurzový rozdíl zahrnutý do finančních výnosů a nákladů. Toto řešení reflektuje věrně zobrazení kurzového rizika v účetnictví, nicméně uvažuje přepočet celé hodnoty pohledávky a korekci opravné položky, přestože budoucí peněžní tok objektivně vzniká jen u té části pohledávky, jejíž úhradu lze očekávat.
9. Cílem této interpretace je stanovit účetní řešení při vykazování kurzového rizika vyplývajícího z pohledávek snížených o opravné položky v účetní závěrce. Předmětem této interpretace není přesný účetní postup.
10. Předmětem řešení této interpretace jsou následující otázky:
 - a) Co je kurzové riziko u pohledávky?
 - b) Co je kurzový rozdíl a jak se vyazuje v účetnictví?
 - c) Co to je opravná položka?
 - d) K jaké hodnotě pohledávky vzniká kurzový rozdíl?

Řešení:

11. Kurzové riziko u cizoměnových pohledávek vyplývá z výše budoucích peněžních toků (příjmů), které účetní jednotka očekává, že v budoucnu obdrží.
12. Kurzový rozdíl je důsledkem kurzového rizika a vykazuje se ve výsledku hospodaření v rámci finančního výsledku hospodaření.
13. Opravná položka je vyjádřením ocenění pohledávky a bez pohledávky samostatně nemůže existovat.
14. Kurzový rozdíl u cizoměnové pohledávky vzniká pouze z hodnoty pohledávky snížené o související opravnou položku (vyjádřené v cizí měně), tj. z netto hodnoty pohledávky, která je vyjádřením očekávaného peněžního toku.

Zdůvodnění:

15. Očekávaná částka pohledávky je hodnota pohledávky po snížení o opravné položky (netto hodnota). Část pohledávky, k níž je vytvořena opravná položka, se považuje za hodnotu, která již nepředstavuje s dostatečnou pravděpodobností budoucí peněžní tok, protože účetní jednotka neočekává její úhradu.
16. Opravná položka k pohledávce vyjadřuje nejistotu v dobytosti pohledávky a je ve své podstatě pouze hodnotovou korekcí ocenění vykazované pohledávky. Proto je třeba vnímat pohledávku a její ocenění komplexně jako jednu položku aktiv. Změna výše pohledávky v důsledku změny v její dobytosti se vykazuje jako změna opravné položky. Opravná položka informuje uživatele účetní závěrky, že je spíše nepravděpodobné, že daný peněžní tok získá. Formálně nedošlo k odpisu pohledávky, ale k vytvoření opravné položky, která vyjadřuje snížení hodnoty pohledávky a riziko jejího neuhrazení.
17. Riziko budoucího peněžního toku v důsledku vývoje měnového kurzu u cizoměnové pohledávky je v účetní závěrce vykázáno ve výsledku hospodaření jako kurzový rozdíl, tj. kurzový zisk při zvýšení hodnoty pohledávky nebo kurzová ztráta při snížení hodnoty pohledávky.
18. § 7 odst. 1 zákona o účetnictví uvádí, že „účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky.“
19. Přístup popsáný v odst. 8 a) je zažitou praxí, který však neodpovídá věrnému zobrazení kurzového rizika v účetní závěrce účetní jednotky, neboť při něm dochází k přepočtu hodnoty pohledávky, která je v účetnictví považována za pochybnou, resp. nevymahatelnou, a proto k ní byla vytvořena opravná položka. Důsledkem jsou vykazované kurzové rozdíly kalkulované z hodnot, s nimiž již kurzové riziko spojeno není. Přístup popsáný v odst. 8 b) je postupem, který vychází z § 74 odst. 4 vyhlášky č. 501/2012 Sb. a je využíván účetními jednotkami, jako jsou banky a jiné finanční instituce. Praxe však ukazuje i případy, kdy tento postup využívají účetní jednotky, které

jsou podnikateli, protože jeho důsledkem je vykázání správné hodnoty kurzových rozdílů ve výkazu zisku a ztráty.

20. Rozvaha, která je součástí účetní závěrky, je postavena na bilanční rovnosti aktiv a pasiv, přičemž celková hodnota aktiv v této rovnosti je dána netto hodnotou aktiv. Dle § 4 odst. 4 vyhlášky č. 500/2002 Sb. rozvaha za běžné období obsahuje brutto výši aktiv, související korekci a netto výši aktiv. Dle § 4 odst. 5 vyhlášky se v rozvaze za minulé účetní období uvádí již pouze netto hodnota aktiv. Skutečnost, zdali je či není požadováno samostatné vykázání brutto, korekce a netto ocenění, by nemělo mít vliv na účetní zachycení dopadu kurzového rizika.
21. Pokud účetní jednotka provádí přepočet hodnoty pohledávky ve svém účetnictví na bázi brutto, měla by zajistit, aby vykázání v rámci účetní závěrky bylo ve všech významných ohledech v souladu s řešením uvedeným v odstavcích 11–14 výše.

Datum prvního schválení této interpretace NÚR:	19. října 2020
--	-----------------------

Datum poslední aktualizace této interpretace NÚR:	–
---	---

Zpracovatelé interpretace:	Ing. Pěva Čouková účetní-portál.cz
	Ing. Libor Vašek, Ph.D. Komora certifikovaných účetních
